

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ТА
БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2015 року)

Суми
Сумський державний університет
2015

ПРОБЛЕМИ ДОСУДОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Миколаєнко Я. В.

студент юридичного факультету, Сумський державний університет

Шаніро В. С.

к.ю.н., ст. викладач кафедри АППФЕБ, Сумський державний університет

Вирішення спору між боржником і кредитором без залучення в нього судових органів скорочує час та витрати сторін на його врегулювання. Досудове врегулювання господарських спорів є засобом усунення конфлікту, способом захисту порушених прав та інтересів суб'єктів господарювання. Суть такого засобу захисту полягає в тому, що підприємства та організації самі обирають способи для вирішення та поновлення їх порушених чи не врегульованих майнових прав і законних інтересів.

Претензійний порядок досудового врегулювання господарського спору регулюється Господарським процесуальним кодексом України (далі – ГПК України) а саме Розділом II, а також ст. 222 Господарського кодексу України (далі – ГК України) та іншими нормативно-правовими актами. Поняття досудового врегулювання господарського спору на законодавчому рівні не надається. С.Й. Кравчук визначає досудове врегулювання господарського спору як сукупність заходів, що підлягають здійсненню господарюючими суб'єктами, права яких порушені, для безпосереднього вирішення спорів, що виникли, з підприємствами та організаціями, які порушили майнові права та інтереси, до звернення з позовом до господарського суду [6, с. 132]. Дане визначення дає виокремити ознаки: 1) досудове врегулювання господарських спорів виникає з приводу порушених майнових прав чи законних інтересів господарюючих суб'єктів; 2) сторони застосовують заходи досудового врегулювання господарського спору за домовленістю між собою. 3) порушені права і законні інтереси врегульовуються в претензійному порядку.

В. І. Горевий зазначає, що основна мета досудового врегулювання господарських спорів – усунути або попереджати негативний вплив на виробництво з боку контрагентів підприємства шляхом застосування до них правових норм. Відповідно до ст. 5 ГПК України сторони застосовують заходи досудового врегулювання господарського спору за домовленістю між собою. Це може бути передбачено цивільно-правовим договором, коли суб'єкти правовідносин добровільно обирають засіб захисту своїх прав. Досудове врегулювання спору можливе також за умови волевиявлення кожного з учасників правовідносин і за відсутності в договорі застереження щодо такого врегулювання спору. Обрання певного засобу правового захисту є правом, а не обов'язком особи, яка добровільно, виходячи з власних інтересів, його використовує [3, с. 36].

Сторони у господарських відносинах можуть використовувати порядок досудового врегулювання спору, встановлений як ГПК, так й іншими спеціальними нормами, які регулюють специфічні господарські правовідносини, встановлені чинним законодавством. Слід також враховувати, що порушення основних положень досудового врегулювання господарського спору призводить до припинення провадження у справі на підставі ч. 2 ст. 80 ГПК, а отже, до відповідних наслідків, оскільки у разі припинення провадження у справі повторне звернення до господарського суду щодо спору між тими самими сторонами, про

той самий предмет і з тих самих підстав не допускається [4, с. 54].

Деякі науковці та практики вважають, що порядок досудового врегулювання господарських спорів взагалі не потрібен, оскільки він ефективно діяв лише завдяки особливостям радянської господарської системи, а в нових умовах не може ефективно застосовуватись та втратив популярність серед суб'єктів господарювання [2, с. 394].

Тому вдало буде зазначити переваги та недоліки досудового врегулювання господарських спорів. Стасюк С. зазначає, що недоліками досудового врегулювання сприв є:

- відсутність можливості отримання акта преюдиційного характеру: ухвали чи рішення суду, в яких безпосередньо встановлюються факти, що мали місце при виникненні певних правовідносин, наприклад, договірних, і, відповідно, дається юридична оцінка вчиненим діям (резольютивна частина рішення).

- позасудове вирішення суперечностей дає можливість керівникам підприємств мінімізувати витрати. Проте некваліфікована правова база підприємства і, як наслідок, низько кваліфіковане представництво інтересів і врегулювання спорів. Зокрема, неузгодження може бути врегульоване, але не факт, що підприємство-контрагент не звернеться з цього ж питання із позовом до суду.

Перевагами в свою чергу є:

- за умови досудового врегулювання спору немає потреби сплачувати державне мито, витрати на інформаційно-технічне забезпечення судового процесу, у разі необхідності і витрати на проведення експертизи. До того ж за результатами розгляду справи в суді можлива сплата первинної суми, наприклад, штрафу, що визначався договором або рішенням контролюючого органу;

- вирішення спору в позасудовому порядку здійснюється набагато оперативніше, за взаємним бажанням сторін. Тоді як судове провадження стримується відкладеннями з метою, наприклад, витребування додаткових доказів;

- сторони вільні в обранні зручного часу та місця для обговорення та знаходження консенсусу. Більше того, все може бути вирішено за допомогою телефонного зв'язку, Інтернету, факсу тощо [8, с. 13].

Виходячи з даних правових позицій існують певні проблеми при врегулювання господарських спорів в досудовому порядку:

По-перше, немає жодної гарантії позитивного вирішення конфлікту.

По-друге, імовірно, що винна сторона не відповість у встановлений законом термін на претензію або просто проігнорує її. Це дозволить затягнути вирішення спору та виграти час.

По-третє, визнання або навіть часткове визнання претензії ще не означає, що вимоги будуть виконані [1, с. 15].

Важливою є думка О. Подцерковного який зазначає, що має бути також враховано обов'язковість досудового врегулювання із позиції інтересів особи, права якої порушено. Мова не йде про обмеження права на позов. Йдеться про право на ініціацію примирення в економічному конфлікті, якому повинний бути протиставлений процесуальний обов'язок відповідача «прийняти участь» у мировому врегулюванні незалежно від його результатів. Адже відповідно до ст. 222 Господарського кодексу України процедура досудового врегулювання є обов'язковою саме для відповідача, який повинен відповісти на претензію позивача [7, с. 22].

Також постає проблема відсутності третьої сторони яка могла надавати правову допомогу та виступати арбітром в вирішенні конфлікту. С. Демченко стверджує, що одним із важливих напрямів удосконалення судочинства,

забезпечення доступності правосуддя є запровадження в судовий процес альтернативних способів вирішення спорів, у тому числі медіації. Вважаємо, що медіація як технологія вирішення конфлікту за участю третьої сторони – медіатора (арбітра, арбітрів) є достатньо перспективною. Різниця між традиційним судовим розглядом і медіацією полягає в тому, що суддя вислуховує сторони і, базуючись на відповідних статтях закону, виносить рішення. Завдання медіатора полягає у настанні допомоги конфліктуючим сторонам самим знайти рішення спірного [5, с. 3].

Отже, можна зазначити шляхи вирішення поставлених проблем досудового врегулювання господарських спорів такими способами:

1. в разі застосування позивачем засобів досудового врегулювання спору і не отримання відповіді - сплату судового збору покласти на відповідача;
2. встановлення та конкретизація процедури відповідальності за отримання не вмотивованої відмови на претензію без обґрунтування та додавання доказів;
3. запровадження в судовий процес альтернативних способів вирішення спорів, у тому числі медіації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Волочай Ю.В., Ткач С.С. Досудове врегулювання господарського спору / Ю.В. Волочай, С.С. Ткач // Методична рекомендація Кременчуцького районного управління юстиції. – 2010. – 20 с.
2. Гончарова О.В. До питання досудового врегулювання господарських спорів / О.В. Гончарова // Часопис Київського університету права. - 2012. - № 2. - С. 393-396.
3. Горевий В.І. Господарський процес. Практикум : навч. посіб. / В.І. Горевий, А.М. Куліш, В.Д. Чернадчук. – 3-тє видання, виправлене і доповнене. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – 308 с.
4. Господарське процесуальне право України : підруч. / О.І. Харитонova. - К. : Істина, 2008. – 360 с.
5. Демченко С.Ф. Медіація у господарському судочинстві / С.Ф. Демченко // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 3. – С. 3–5.
6. Кравчук С.Й. Господарське право України : навч. посіб. — К. : Кондор, 2007. – 264 с.
7. Подцерковний О. До проблеми примирення сторін у господарському процесі / О. Подцерковний // Українське комерційне право. – 2011. – № 11. – С. 20-26.
8. Стасюк С. Досудове врегулювання спору : можливість чи необхідність? / С. Стасюк //Юр. Газета. – №20 (32) від 04.12.2004 р.